

**LECTIO L: Η ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ Η ΑΠΛΗΣΤΙΑ ΕΙΝΑΙ
ΚΑΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ**

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Cum Servius Sulpicius Galba et Aurelius Cotta consules in senatu contenderent uter adversus Viriathum in Hispaniam mitteretur, magna inter patres conscriptos dissensio erat, aliis pro Galba et aliis pro Cotta dicentibus; solus P. Scipio Aemilianus cum toto senatu dissensit: «Neutrum» inquit «mihi mitti placet, quia alter nihil habet, alteri nihil est satis». Nam Scipio Aemilianus aequè malam imperii magistràm iudicabat inopiam atque avaritiam. Qua sententia graviter et sine ulla malevolentia dicta Scipio obtinuit, ut neuter in provinciam mitteretur.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ L

Όταν ο Σέρβιος Σουλπίκιος Γάλβας και ο Αυρήλιος Κόττας, οι ύπατοι (ή όταν οι ύπατοι ...), φιλονικούσαν/ αντιδικούσαν στη Σύγκλητο ποιος από τους δύο θα στελνόταν (ή θα πήγαινε) στην Ισπανία εναντίον του Βιρίαθου (ή να αντιμετωπίσει τον Βιρίαθο), υπήρχε μεγάλη διαφωνία (ή διάσταση απόψεων) ανάμεσα στους Συγκλητικούς, καθώς άλλοι υποστήριζαν τον Γάλβα και άλλοι τον Κόττα (ή επειδή άλλοι μιλούσαν υπέρ του Γάλβα και άλλοι υπέρ του Κόττα)· μόνος ο Πόπλιος Σκιπίωνας ο Αιμιλιανός διαφώνησε με ολόκληρη τη Σύγκλητο (ή ο μόνος που διαφώνησε με ολόκληρη τη Σύγκλητο ήταν ο Πόπλιος Σκιπίωνας ο Αιμιλιανός): «Κρίνω», είπε, «πως δεν πρέπει να σταλεί κανένας από τους δύο, γιατί ο ένας δεν έχει τίποτα, (ενώ) για τον άλλο τίποτα δεν είναι αρκετό (ή γιατί ο ένας δεν έχει περιουσία/ είναι φτωχός και ο άλλος είναι άπληστος). Ο Σκιπίωνας ο Αιμιλιανός, δηλαδή, θεωρούσε εξίσου κακή σύμβουλο της εξουσίας τη φτώχεια όπως και την απληστία (ή θεωρούσε το ίδιο κακούς συμβούλους της εξουσίας και τη φτώχεια και την απληστία). Αφού διατύπωσε την πρότασή του αυτή με σοβαρότητα και χωρίς καμία κακοβουλία ο Σκιπίωνας πέτυχε ώστε να μην σταλεί στην επαρχία ούτε ο ένας ούτε ο άλλος (ή κανένας από τους δύο).

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ L

1. Μια ομάδα επιθέτων κλινόμενων κατά τη δεύτερη κλίση ονομάζονται αντωνυμικά, επειδή σχηματίζουν τη γενική και τη δοτική του ενικού με καταλήξεις χαρακτηριστικές της κλίσης

των αντωνυμιών (γενική ενικού σε -ius και δοτική ενικού σε -i). Τα αντωνυμικά επίθετα είναι τα εξής:

alius, alia, aliud = άλλος, -η, -ο (από πολλούς)
alter, altera, alterum = άλλος, -η, -ο (από δυο), ο ένας από τους δυο
ullus, ulla, ullum = κάποιος, -α, -ο
nullus, nulla, nullum = κανένας, καμία, κανένα
uter, utra, utrum = ποιος, -α, -ο από τους/τις/τα δυο;
neuter, neutra, neutrum = κανένας, καμία, κανένα από τους/τις/τα δυο, ούτε ο ένας ούτε ο άλλος
totus, tota, totum = όλος, -η, -ο
solus, sola, solum = μόνος, -η, -ο
unus, una, unum = ένας, μια, ένα

σημείωση 1: σύμφωνα με τη σχολική γραμματική, το unus, -a, -um χαρακτηρίζεται ως αριθμητικό και τα solus, -a, -um και totus, -a, -um ως επίθετα.

σημείωση 2: Κατά τον Σαββαντίδη, κλητική μαρτυρείται μόνο στον ενικό αριθμό του αρσενικού γένους του solus, -a, -um.

σημείωση 3: Το ullus, -a, -um χρησιμοποιείται σε αρνητικές εκφράσεις επιθετικά. Μαζί με την άρνηση ισοδυναμεί με το nullus, a, um (π.χ. sine ullā malevolentia = nullā malevolentia). Σε αρνητικές προτάσεις η αντίστοιχη προς το ullus, -a, -um αντωνυμία με χρήση ουσιαστικού είναι η quisquam, quicquam, που μαζί με άρνηση ισοδυναμεί με το nemo, nihil (π.χ. nec quisquam aderat = nemo aderat, nec quicquam aderat = nihil aderat).

2. Ανάλυση των μετοχών του κειμένου

Dicentibus [γνήσια (ή κανονική) αφαιρετική απόλυτη, αιτιολογική (ή χρονική) μετοχή που δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν• ανάλυση μετοχής: cum alii pro Galba et alii pro Cotta dicerent].

Dictā [ιδιάζουσα (ή νόθη) αφαιρετική απόλυτη, χρονική (ή αιτιολογική) μετοχή που δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν (obtenuit)]. Ανάλυση μετοχής: cum Scipio eam sententiam graviter et sine ullā malevolentia dixisset.

3. Το **atque** εδώ δεν είναι παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος, αλλά υποτακτικός, παραβολικός. Μετά από το επίρρημα ισότητας/ ομοιότητας aequē εισάγει δευτερεύουσα απλή παραβολική πρόταση. Δες περισσότερα στο **Συντακτικό** [Δευτερεύουσες προτάσεις. Παραβολικές προτάσεις] στο *Ψηφιακό Βοήθημα*.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Cum: χρονικός σύνδεσμος (ιστορικός - διηγηματικός) = όταν.

Servius: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Servius**, -ii/-i, αρσενικό β' κλίσης (= ο Σέρβιος). Το όνομα ως γνήσιο λατινικό συναιρεί στην κλητική ενικού το -ie σε -i (Servi). Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

Sulpicius: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Sulpicius**, -ii/-i, αρσενικό β' κλίσης (= ο Σουλπίκιος). Το όνομα ως γνήσιο λατινικό συναιρεί στην κλητική ενικού το -ie σε -i (Sulpici). Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

Galba: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Galba**, -ae, αρσενικό α' κλίσης (= ο Γάλβας). Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

et: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος (= και).

Aurelius: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Aurelius**, -ii/-i, αρσενικό β' κλίσης (= ο Αυρήλιος). Το όνομα ως γνήσιο λατινικό συναιρεί στην κλητική ενικού το -ie σε -i (Aureli). Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

Cotta: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Cotta**, -ae, αρσενικό α' κλίσης (= ο Κόττας). Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

consules: ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού **consul**, -is, αρσενικό γ' κλίσης (= ύπατος).

in: πρόθεση με αιτιατική ή αφαιρετική. Εδώ συντάσσεται με (τοπική) αφαιρετική (= σε).

senatu: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **senatus**, -us, αρσενικό δ' κλίσης (= Σύγκλητος). Δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

contenderent: γ' πληθυντικό υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος **contendo**, **contendi**, **contentum**, **contendēre**, 3 (= φιλονικώ, αντιδικώ).

uter: ονομαστική ενικού, αρσενικού γένους, του αντωνυμικού επιθέτου (ή ερωτηματικής αντωνυμίας σύμφωνα με τη σχολική γραμματική) **uter**, **utra**, **utrum** (= ποιος από τους δυο;). Γενική: **utrius**, δοτική: **utri**.

adversus: πρόθεση + αιτιατική (= εναντίον).

Viriathum: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Viriathus**, -i, αρσενικό β' κλίσης (= ο Βιρίαθος).
Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

in: πρόθεση με αιτιατική ή αφαιρετική. Εδώ συντάσσεται με αιτιατική (= σε, προς).

Hispaniam: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Hispania**, -ae, θηλυκό α' κλίσης (= η Ισπανία).
Έχει πληθυντικό.

mitteretur: γ' ενικό υποτακτικής παθητικού παρατατικού του ρήματος **mitto**, **missi**, **missum**, **mittēre**, 3 (= στέλνω).

magna: ονομαστική ενικού, θηλυκού γένους, του επιθέτου **magnus**, -a, -um. β' κλίσης, τριγενές και τρικατάληκτο (= μεγάλος, -η, -ο). [Συγκριτικός: **maior**, -ior, -ius, Υπερθετικός: **maximus**, -a, -um. Επίρρημα: **magnopere** (ή **magnopere**) - **magis** - **maxime**].

inter: πρόθεση + αιτιατική (= μεταξύ, ανάμεσα).

patres: αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **pater**, **patris**, αρσενικό γ' κλίσης (= πατέρας).
Γενική πληθυντικού: **patrum**. Στον πληθυντικό **patres** = πατρίκιοι, βουλευτές, πατέρες (ετερόσημο).

conscriptos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικού γένους, της μετοχής παθητικού παρακειμένου **conscriptus**, -a, -um του ρήματος **conscribo**, **conscripsi**, **conscriptum**, **conscribere**, 3 (= καταγράφω). **Patres conscripti** = οι συγκλητικοί.

dissensio: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **dissensio**, -onis, θηλυκό γ' κλίσης (= διαφωνία).

erat: γ' ενικό οριστικής παρατατικού του βοηθητικού ρήματος **sum**, **fui**, -, **esse** = είμαι, υπάρχω.

aliis: αφαιρετική πληθυντικού, αρσενικού γένους, του αντωνυμικού επιθέτου (ή αόριστης αντωνυμίας σύμφωνα με τη σχολική γραμματική) **alius**, **alia**, **aliud** (= άλλος, -η, -ο από πολλούς). Γενική: **alius**, δοτική: **alii**.

pro: πρόθεση + αφαιρετική (= υπέρ, για).

Galba: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **Galba**, -ae, αρσενικό α' κλίσης (= ο Γάλβας). Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

et: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος (= και).

aliis: αφαιρετική πληθυντικού, αρσενικού γένους, του αντωνυμικού επιθέτου (ή αόριστης αντωνυμίας σύμφωνα με τη σχολική γραμματική) **alius**, **alia**, **aliud** (= άλλος, -η, -ο από πολλούς). Γενική: **alius**, δοτική: **alii**.

pro: πρόθεση + αφαιρετική (= υπέρ, για).

Cotta: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **Cotta**, -ae, αρσενικό α' κλίσης (= ο Κόττας). Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

dicentibus: αφαιρετική πληθυντικού, αρσενικού γένους, της μετοχής ενεργητικού ενεστώτα **dicens** (γεν. **dicentis**) του ρήματος **dico**, **dixi**, **dictum**, **dicere**, 3 (= λέγω). **dico pro aliquo** = μιλάω υπέρ κάποιου, υποστηρίζω κάποιον.

solus: ονομαστική ενικού, αρσενικού γένους, του αντωνυμικού επιθέτου **solus**, **sola**, **solum** (= μόνος, -η, -ο). Γενική: **solius**, δοτική: **solī**.

Scipio: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Scipio**, -onis, αρσενικό γ' κλίσης (= ο Σκιπίωνας). Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

Aemilianus: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Aemilianus**, -i, αρσενικό β' κλίσης (= ο Αιμιλιανός). Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

cum: πρόθεση + (οργανική) αφαιρετική (= με).

toto: αφαιρετική ενικού, αρσενικού γένους, του αντωνυμικού επιθέτου **totus**, **tota**, **totum** (= όλος, -η, -ο, ολόκληρος, -η, -ο). Γενική: **totius**, δοτική: **toti**.

senatu: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **senatus**, -us, αρσενικό δ' κλίσης (= Σύγκλητος). Δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

dissensit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **dissentio, dissensi, dissensum, dissentire**,⁴ (= διαφωνώ).

Neutrum: αιτιατική ενικού, αρσενικού γένους, του αντωνυμικού επιθέτου (ή αόριστης αντωνυμίας σύμφωνα με τη σχολική γραμματική) **neuter, neutra, neutrum** (= ουδέτερος, ούτε ο ένας ούτε ο άλλος). Γενική: **neutrius**, δοτική: **neutri**.

inquit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ελλειπτικού ρήματος **inquam** (= λέγω). Χρησιμοποιείται παρενθετικά.

mihi: δοτική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου **ego** (= εγώ).

mitti: απαρέμφατο παθητικού ενεστώτα του ρήματος **mitto, misi, missum, mittere**,³ (= στέλνω).

placet: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος **placeo, placui, placitum, placere**,² (= αρέσω). Ως απρόσωπο: **placet, placuit (placitum est), -, placere** + δοτική προσωπική και απαρέμφατο = κρίνω.

quia: υποτακτικός, αιτιολογικός σύνδεσμος (= επειδή).

alter: ονομαστική ενικού, αρσενικού γένους, του αντωνυμικού επιθέτου (ή αόριστης αντωνυμίας σύμφωνα με τη σχολική γραμματική) **alter, altera, alterum** (= ο άλλος, ο ένας από τους δυο). Γενική: **alterius**, δοτική: **alteri**.

nil: αιτιατική ενικού, ουδετέρου γένους, της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας **nil(nil)** (= τίποτα). Διαθέτει μόνο ονομαστική και αιτιατική (**nil**) οι υπόλοιπες πτώσεις αναπληρώνονται από την περίφραση **nulla res**.

habet: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος **habeo, habui, habitum, habere**,² (= έχω).

alteri: δοτική ενικού, αρσενικού γένους, του αντωνυμικού επιθέτου (ή αόριστης αντωνυμίας σύμφωνα με τη σχολική γραμματική) **alter, altera, alterum** (= ο άλλος, ο ένας από τους δυο). Γενική: **alterius**, δοτική: **alteri**.

nihil: ονομαστική ενικού, ουδετέρου γένους, της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας **nihil**(nil) (= τίποτα). Διαθέτει μόνο ονομαστική και αιτιατική (**nihil**), οι υπόλοιπες πτώσεις αναπληρώνονται από την περίφραση **nulla res**.

est: γ' ενικό οριστικής ενεστώτα του βοηθητικού ρήματος **sum, fui, -, esse** = είμαι, υπάρχω.

satis: άκλιτο επίθετο της γ' κλίσης (= αρκετός, -η, -ο). [Συγκριτικός: απαντάται μόνο ο τύπος **satius**, υπερθετικό δεν έχει].

Nam: παρατακτικός, αιτιολογικός σύνδεσμος (= γιατί, δηλαδή).

Scipio: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Scipio, -onis**, αρσενικό γ' κλίσης (= ο Σκιπίωνας). Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

Aemilianus: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Aemilianus, -i**, αρσενικό β' (= ο Αιμιλιανός). Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

aeque: επίρρημα θετικού βαθμού (= εξίσου, το ίδιο), από το επίθετο της β' κλίσης **aequus, aequa, aequum**. [συγκριτικός: **aequius**, υπερθετικός: **aequissime**].

malam: αιτιατική ενικού, θηλυκού γένους του επιθέτου **malus, -a, -um**. β' κλίσης, τριγενές και τρικατάληκτο (= κάκος, -η, -ο). [Συγκριτικός: **peior, -ior, -ius**, Υπερθετικός: **pessimus, -a, -um**. Επίρρημα: **male - peius - pessime**].

imperii: γενική ενικού του ουσιαστικού **imperium, -ii/-i**, ουδέτερο β' κλίσης (= εξουσία).

magistram: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **magistra, -ae**, θηλυκό α' κλίσης (= δασκάλα, σύμβουλος).

iudicabat: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος **iudico, iudicavi, iudicatum, iudicāre**,¹ (= κρίνω, θεωρώ).

inopiam: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **inopia, -ae**, θηλυκό α' κλίσης (= ένδεια, φτώχεια, έλλειψη). Κατά κανόνα δεν έχει πληθυντικό.

atque: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος (= και). Εδώ είναι **παραβολικός** σύνδεσμος (= όπως, όπως και) μετά το επίρρημα **aeque** που δηλώνει ισότητα, ομοιότητα.

avaritiam: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **avaritia**, -ae, θηλυκό α' κλίσης (= απληστία).
Στον πληθυντικό **avaritiae** = τα είδη της απληστίας.

Qua: αφαιρετική ενικού, θηλυκού γένους, της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** (= οποίος, -α, -ο).

sententia: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **sententia**, -ae, θηλυκό α' κλίσης (= άποψη, γνώμη).

graviter: επίρρημα θετικού βαθμού (= με σοβαρότητα, με κύρος), από το επίθετο γ' κλίσης **gravis, gravis, grave** (= σεμνός). [Συγκριτικός: **gravius**, Υπερθετικός: **gravissime**].

et: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος (= και).

sine: πρόθεση + (κυρίως) αφαιρετική (= χωρίς).

ulla: αφαιρετική ενικού, θηλυκού γένους, του αντωνυμικού επιθέτου (ή αόριστης αντωνυμίας σύμφωνα με τη σχολική γραμματική) **ullus, ulla, ullum** (= κάποιος, -α, -ο). Γενική: **ullius**, δοτική: **ulli**. Χρησιμοποιείται επιθετικά σε αρνητικές προτάσεις ή εκφράσεις. Μαζί με άρνηση ισοδυναμεί με το αντωνυμικό επίθετο **nullus, -a, -um**.

malevolentia: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **malevolentia**, -ae, θηλυκό α' κλίσης (= κακοβουλία). Κατά κανόνα δεν έχει πληθυντικό.

dicta: αφαιρετική ενικού, θηλυκού γένους της μετοχής παθητικού παρακειμένου **dictus, -a, -um** του ρήματος **dico, dixi, dictum, dicere, 3** (= λέγω).

Scipio: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Scipio, -onis**, αρσενικό γ' κλίσης (= ο Σκιπίωνας). Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

obtinuit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **obtineo, obtinui, obtentum, obtinere, 2** (= πετυχαίνω).

ut: υποτακτικός, συμπερασματικός σύνδεσμος (= ώστε).

neuter: ονομαστική ενικού, αρσενικού γένους, του αντωνυμικού επιθέτου (ή αόριστης αντωνυμίας σύμφωνα με τη σχολική γραμματική) **neuter, neutra, neutrum** (= ουδέτερος, ούτε ο ένας ούτε ο άλλος). Γενική: **neutrius**, δοτική: **neutri**.

in: πρόθεση με αιτιατική ή αφαιρετική. Εδώ συντάσσεται με αιτιατική (= σε, προς).

provinciam: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **provincia, -ae**, θηλυκό α' κλίσης (= επαρχία).

mitteretur: γ' ενικό υποτακτικής παθητικού παρατατικού του ρήματος **mitto, misi, missum, mittere**,³ (= στέλνω).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α΄ κλίση

Galba, -ae, αρσενικό [όχι πληθυντικός]
Cotta, -ae, αρσενικό [όχι πληθυντικός]
Hispania, -ae, θηλυκό [έχει πληθυντικό]
magistra -ae, θηλυκό
inopia, -ae, θηλυκό [όχι πληθυντικός]
avaritia, -ae, θηλυκό [πληθυντικός με άλλη σημασία]
sententia, -ae, θηλυκό
malevolentia, -ae, θηλυκό [όχι πληθυντικός]
provincia, -ae, θηλυκό

Β΄ κλίση

Servius, -ii/-i, αρσενικό [όχι πληθυντικός]
Sulpicus, -ii/-i, αρσενικό [όχι πληθυντικός]
Aurelius, -ii/-i, αρσενικό [όχι πληθυντικός]
Viriathus, -i, αρσενικό [όχι πληθυντικός]
Aemilianus, -i, αρσενικό [όχι πληθυντικός]
imperium, -ii/-i, ουδέτερο

Γ' κλίση

consul, -is, αρσενικό

pater, patris, αρσενικό [γενική πληθυντικού partum, ετερόσημο]

dissensio, -onis, θηλυκό

Scipio -onis, αρσενικό [όχι πληθυντικός]

Δ' κλίση

senatus -us, αρσενικό [όχι πληθυντικός]

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' κλίση

magnus, -a, -um Συγκριτικός maior, maior, maius , Υπερθετικός maximus, -a, -um

malus, -a, -um Συγκριτικός peior, peior, peius , Υπερθετικός pessimus, -a, -um

Γ' κλίση

satis, άκλιτο. Συγκριτικός satius, Υπερθετικός δεν έχει

ΑΝΤΩΝΥΜΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

uter, utra, utrum (γενική utrius, δοτική utri)
alius, alia, aliud (γενική alius, δοτική alii)
solus, -a, -um (γενική solius, δοτική soli)
totus, -a, -um (γενική totius, δοτική toti)
neuter, neutra, neutrum (γενική neutrius, δοτική neutri)
alter, altera, alterum (γενική alterius, δοτική alteri)
ullus, ulla, ullum (γενική ullius, δοτική ulli)

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

Ego (προσωπική α' προσώπου)
nihil (ουσιαστική αόριστη)
qui, quae, quod (αναφορική)

ΡΗΜΑΤΑ

1η Συζυγία

iudico, iudicavi, iudicatum, iudicāre

2η Συζυγία

placeo, placui, placitum, placēre [Ως απρόσωπο: placet, placuit (placitum est), -, placēre]
habeo, habui, habitum, habēre

obtineo, obtinui, obtentum, obtinēre

3η Συζυγία

contendo, contendi, contentum, contendēre
mitto, misi, missum, mittēre
conscribo, conscripsi, conscriptum, conscribēre
dico, dixi, dictum, dicēre

4η Συζυγία

dissentio, dissensi, dissensum, dissentire

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

sum, fui, - ,esse

ΑΝΩΜΑΛΑ - ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

inquam ελλειπτικό

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

aeque: τροπικό Συγκριτικός aequius, Υπερθετικός aequissime

graviter: τροπικό Συγκριτικός gravius, Υπερθετικός gravissime

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

in + (τοπική) αφαιρετική (εδώ) ή + αιτιατική

adversus + αιτιατική

inter + αιτιατική

pro + αφαιρετική

cum + (οργανική) αφαιρετική

sine + (κυρίως) αφαιρετική

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

cum: υποτακτικός, χρονικός, ιστορικός-διηγηματικός

quia: υποτακτικός, αιτιολογικός

nam: παρατακτικός, αιτιολογικός

atque: υποτακτικός, παραβολικός (ή παρατακτικός, συμπλεκτικός)

ut: υποτακτικός, συμπερασματικός

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Cum Servius Sulpicius Galba et Aurelius Cotta consules in senatu contenderent: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το erat. Εισάγεται με τον ιστορικό - διηγηματικό σύνδεσμο cum που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της δευτερεύουσας με την κύρια και δημιουργεί μια σχέση αιτίου και αιτιατού ανάμεσά τους. Εκφέρεται με υποτακτική, γιατί το περιεχόμενο θεωρείται υποκειμενικό. Συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού (contenderent), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (erat) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

contenderent: ρήμα.

Servius Sulpicius Galba et Aurelius Cotta: υποκείμενα του ρήματος contenderent.

consules: ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στα υποκείμενα Servius Sulpicius Galba et Aurelius Cotta.

in senatu: εμπρόθετος προσδιορισμός της στάσης σε τόπο στο contenderent.

uter adversus Viriathum in Hispaniam mitteretur: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση που λειτουργεί συντακτικά ως αντικείμενο στο ρ. contenderent. Εισάγεται με το αντωνυμικό επίθετο uter, γιατί δηλώνει μερική άγνοια, και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, γιατί θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης. Συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού (mitteretur), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (άμεσα από το contenderent και έμμεσα από το erat της κύριας) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

mitteretur: ρήμα.

uter: υποκείμενο του ρήματος mitteretur.

adversus Viriathum: εμπρόθετος προσδιορισμός της εχθρικής διάθεσης / εχθρικής κατεύθυνσης στο mitteretur.

in Hispaniam: εμπρόθετος προσδιορισμός της κατεύθυνσης/ κίνησης σε τόπο στο *mitteretur*.

magna inter patres conscriptos dissensio erat, aliis pro Galba et aliis pro Cotta dicentibus: Κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με Οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

erat: ρήμα.

dissensio: υποκείμενο στο *erat*.

magna: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *dissensio*.

inter patres: εμπρόθετος προσδιορισμός του «μεταξύ» (ή της κοινωνίας) στο *erat*.

conscriptos: επιθετική μετοχή, συνημμένη στο *patres*, στο οποίο λειτουργεί ως επιθετικός προσδιορισμός [ανάλυση μετοχής: *qui conscripti erant (sunt)*].

dicentibus: γνήσια (ή κανονική) αφαιρετική απόλυτη, αιτιολογική (ή χρονική) μετοχή που δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν [ανάλυση μετοχής: *cum alii pro Galba et alii pro Cotta dicerent*].

aliis [et] aliis: υποκείμενα στη μετοχή *dicentibus*, σε αφαιρετική.

pro Galba [et] pro Cotta: εμπρόθετοι προσδιορισμοί της υπεράσπισης στη μετοχή *dicentibus*.

solus P. Scipio Aemilianus cum toto senatu dissensit: Κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με Οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

dissensit: ρήμα.

P. Scipio Aemilianus: υποκείμενο στο *dissensit*.

solus: ομοιόπτωτος, κατηγορηματικός προσδιορισμός στο *P. Scipio Aemilianus*.

cum senatu: εμπρόθετος προσδιορισμός εκθρικής διάθεσης στο *dissensit*.

toto: ομοιόπτωτος, κατηγορηματικός προσδιορισμός στο *senatu*.

inquit: Κύρια παρενθετική πρόταση κρίσεως στον πλάγιο λόγο. Εκφέρεται με Οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

inquit: ρήμα.

(**P. Scipio Aemilianus**): εννοούμενο υποκείμενο στο inquit.

«**Neutrum mihi mitti placet, quia alter nihil habet, alteri nihil est satis**»: αντί για αντικείμενο στο inquit ακολουθεί ο ευθύς λόγος.

«**Neutrum mihi mitti placet**»: Κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με Οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

placet: ρήμα.

mitti: υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα placet, τελικό απαρέμφατο.

mihi: δοτική προσωπική (του ενεργούντος προσώπου) στο απρόσωπο placet.

Neutrum: υποκείμενο στο απαρέμφατο mitti.

«**quia alter nihil habet**»: δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση που λειτουργεί συντακτικά ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το placet. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο quia και εκφέρεται με οριστική (habet), γιατί εκφράζει αντικειμενική αιτιολογία. Συγκεκριμένα εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, γιατί δηλώνει το σύγχρονο με το ρήμα της κύριας πρότασης (placet).

habet: ρήμα.

alter: υποκείμενο στο habet.

nihil: (σύστοιχο) αντικείμενο στο habet.

«**alteri nihil est satis**»: δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση που λειτουργεί συντακτικά ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το placet. Συνδέεται με ασύνδετο σχήμα (κόμμα) με την προηγούμενη αιτιολογική και εκφέρεται με οριστική (est), γιατί εκφράζει αντικειμενική αιτιολογία.

est: ρήμα.

nihil: υποκείμενο στο *est*.

satis¹: κατηγορούμενο στο *nihil* μέσω του συνδετικού ρήματος *est*.

alteri: δοτική προσωπική χαριστική (ή του κρίνοντος προσώπου) στο *est*.

(Σύμφωνα με το βιβλίο του καθηγητή το **est satis** είναι απρόσωπη έκφραση και το **alteri** είναι δοτική προσωπική στην απρόσωπη έκφραση).

Nam Scipio Aemilianus aequè malam imperii magistratam iudicabat inopiam: Κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με Οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

iudicabat: ρήμα.

Scipio Aemilianus: υποκείμενο στο *iudicabat*.

inopiam: αντικείμενο στο *iudicabat*.

magistratam: κατηγορούμενο στο αντικείμενο *inopiam* μέσω του *iudicabat*.

malam: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *magistratam*.

imperii: γενική αντικειμενική στο *magistratam*.

aequè: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο *iudicabat*.

atque avaritiam: δευτερεύουσα ελλειπτική απλή παραβολική - συγκριτική πρόταση² που λειτουργεί συντακτικά ως β' όρος σύγκρισης με α' όρο την κύρια πρόταση. Εισάγεται με τον σύνδεσμο *atque*, μετά από το επίρρημα ισότητας/ ομοιότητας *aequè* της κύριας πρότασης, και εκφέρεται με οριστική, γιατί η σύγκριση αφορά δυο πράξεις ή καταστάσεις που είναι (ή θεωρούνται ως) αντικειμενική πραγματικότητα.

(iudicabat): εννοούμενο ρήμα.

¹ Το **satis** εκτός από επίρρημα είναι και άκλιτο επίθετο (Κουμανούδης, 1972).

² Θεωρούμε πως η σύνταξη που την ορίζει ως κύρια πρόταση (με τα **inopiam atque avaritiam** ως αντικείμενα στο **iudicabat**) δεν είναι σωστή, σύνταξη στην οποία μάλλον οδηγεί η ελεύθερη μετάφραση του βιβλίου του καθηγητή.

(is = **Scipio Aemilianus**): εννοούμενο υποκείμενο στο εννοούμενο ρήμα *iudicabat*.

avaritiam: αντικείμενο στο εννοούμενο ρήμα *iudicabat*.

(**magistram**): εννοούμενο κατηγορούμενο στο αντικείμενο *avaritiam* μέσω του *iudicabat*.

(**malam**): εννοούμενος ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο (*magistram*).

(**imperii**): εννοούμενη γενική αντικειμενική στο (*magistram*).

Qua sententia graviter et sine ulla malevolentia dicta Scipio obtinuit: Κύρια πρόταση κρίσεως. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *Qua*, η οποία βρίσκεται στην αρχή περιόδου, αναφέρεται στα προηγούμενα, ισοδυναμεί με δεικτική (*qua* = *ea*) και εισάγει κύρια πρόταση. Εκφέρεται με Οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

dicta: ιδιάζουσα (ή νόθη) αφαιρετική απόλυτη, χρονική (ή αιτιολογική) μετοχή που δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν (*obtinuit*) [ανάλυση μετοχής: *cum Scipio eam sententiam graviter et sine ulla malevolentia dixisset*].

sententia: υποκείμενο στη μετοχή *dicta*.

Qua: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *sententia*.

graviter: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στη μετοχή *dicta*.

sine malevolentia³: εμπρόθετος προσδιορισμός του τρόπου στη μετοχή *dicta* (δεν θεωρείται λανθασμένη η αναγνώριση του εμπροθέτου ως προσδιορισμού της εξαίρεσης).

ulla: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *malevolentia*.

obtinuit: ρήμα.

Scipio: υποκείμενο στο *obtinuit*.

ut neuter in provinciam mitteretur: δευτερεύουσα ουσιαστική συμπερασματική πρόταση που λειτουργεί συντακτικά ως αντικείμενο στο ρήμα της κύριας *obtinuit*. Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο *ut*(*neuter*), γιατί είναι αρνητική, και εκφέρεται με (δυνητική)

³**graviter et sine ulla malevolentia**: ο τρόπος δηλώνεται με επίρρημα που συνδέεται παρατακτικά με εμπρόθετο προσδιορισμό (φαινόμενο παράλλαξης).

υποτακτική, γιατί το συμπέρασμα είναι στη λατινική μια υποκειμενική πράξη ή κατάσταση. Συγκεκριμένα εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού (*mitteretur*), γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (*obtinueit*). Έχουμε ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων, διότι το συμπέρασμα είναι ιδωμένο τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση).

mitteretur: ρήμα.

neuter: υποκείμενο στο *mitteretur*.

in provinciam: εμπρόθετος προσδιορισμός κατεύθυνσης/ κίνησης σε τόπο στο *mitteretur*.

Ημερομηνία τροποποίησης: 09/03/2022